

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΑΘΗΝΑ 1936

ΕΚΔΟΣΗ "ΚΥΚΛΟΥ,"

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΟΙ ΑΓΑΠΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ—ΑΘΗΝΑ 1933

ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ—ΑΘΗΝΑ 1934

ΑΣΤΕΡΙΑ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ—ΑΘΗΝΑ 1935

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΑΘΗΝΑ 1936

ΕΚΔΟΣΗ "ΚΥΚΛΟΥ,"

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ὁ
χρόνος κ' οἱ ἀναγνώστες μου
θὰ φανερώσουν τὸ πλάτος
τῆς μὴ ἀπλῶς ἐρωτικῆς τους
σημασίας, δημοσιεύω αὐτὲς
τὶς πρόζες, ποὺ οἱ πιὸ σκόρ-
πιες στιγμὲς τοῦ βίου μου
ἐγέννησαν.

ΤΗΣ ΠΙΚΡΟΔΑΦΝΗΣ ΜΟΥ

Ἡ γυναῖκα:— Γιατί μέ ρωτᾷς γιά τήν ψυχή μου ; Ὅταν ἀκούω τή λέξη “ψυχή,, νιώθω μιὰ ἄγνοια ἀσυγχώρητη!

I

Εἶπες, καί δέ μιλοῦσες παρὰ στόν ἑαυτό σου· Ὅταν εἴμεθα δυò πού ἀντικρύζουμε τò θάνατο, κλέβουμε ó ἓνας ἀπ’ τόν ἄλλο κάποιαν ἐλπίδα κάποια ἰσχνή βεβαιότητα στήν ὑπόσταση μιᾶς ἀκέραιας οὐσίας πού δέν καταστρέφεται ποτές. Ἀντλοῦμε θάρρος μακρυὰ ἀπ’ τήν εἰκόνα μας, προσποιούμενοι πὼς θεσπίζουμε μιὰ θεσπέσια ἀνυποψίαστη στοὺς πολλοὺς ἀφάνταστα πλατειὰ ὕπαρξη· ὅπου χωρᾷμε ἐγὼ ἐσύ, καί ἴσως ἀκόμα ὅσοι τρέφουνε συμπάθεια πρὸς ἐμᾶς. Μᾶς φαίνεται πὼς ἐκεῖνο τὸ ἴδιο δέος, πού ἄξαφνα ἀποκαλύπτεται ὅταν ἀτενίζουμε τή μοναξιά μας, τώρα μᾶς ἀγναντεύει καὶ πολιορκεῖ ἀλλάζοντας ὄψη, παίρνοντας ἓνα πιὸ ἥπιο πρόσωπο, καὶ γίνεται σεβασμὸς σὲ μιὰ ὄντοτητα πληρέστερη, ἄρα πιὸ ἥσυχη, διάφορη ἀπ’ τόν ἑαυτό μας. —

Ίσως ἡ σκέψη μου ἴδια μὲ τὴ δική σου. — Εἶναι μιὰ στιγμή, ποὺ ὁ ἄνθρωπος χάνει τὴν τιμὴ του, καὶ δὲ τὸ νιώθει· μάλιστα πιστεύει πὼς ἡ υἰγεία σου τυχαίνει περίσσια ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος καταλαβαίνει τὴν ὑποχρέωση κ' αἰσθηματοποιεῖ τὴν ἄνεση νὰ ξεοδέψει τὸν ἑαυτό του νὰ χάρισει ἀφειδῶς τὴν εὐμάρεια του· τότε, ἀλήθεια, διαστρεβλώνει τὴν εὐθύτητα ὅπου προορίζεται, μειώνοντας τὸν ἐγωισμό του. —

II

Μοῦ εἶπες· — Θέλω νὰ πεθάνω, ἀλλὰ νὰ μοῦ τὸ ἐπιτρέψεις κ' ἐσύ ! — Δὲν καταλαβαίνω αὐτὸ τὸ φόβο τοῦ θανάτου, αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία τῆς συγκατάβασης τοῦ ἄλλου ἀγνάντια στὸ θάνατο. Γιατὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄ λ λ ο ς γιὰ σένα ὅταν ἐκλέγεις κάτι τό σοβαρό, καὶ μοναχὴ σου παίρνεις ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν τύχη. Εἶμαι ὁ ἀνυπόφορος ἄλλος, ὁ ἀπροσκάλεστος μάρτυρας. Ἐσὺ φροντίζεις νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτὸ τὸ πέρασμά σου, ἔτσι, ποὺ καὶ ἡ κατοπινὴ ἐξαφάνιση νὰ εἶναι ἓνα γλύστρημα στὸ κενό· γιὰ νὰ μὴ θορυβηθεῖ ὁ ὑφιστάμενος κόσμος. Ἀλλὰ τότε γιατίι προστρέχεις σ' ἐμένα, τὸν τυχαῖο σύντροφο, καὶ ζητᾷς τὴ γνώμη μου ; Ποιὰ καλοπροαίρετη συμβουλή μπορῶ ἐγὼ νὰ σοῦ προσφέρω ;

Ἀπὸ τοὺς δύο μας λείπει ἡ ἐνιαία πνοή, ὁ ἴδιος συλλογισμὸς γύρω ἀπ' τὰ ἐγκόσμια· μᾶς ἔνωσε μιὰ ἀμφίβολη ὁμοιότητα στὶς ψυχές. Ἡ στέρηση ἀπὸ γό-

νιμο ἔδαφος ποὺ νιώθαμε κάτω ἀπ' τὰ πόδια, ἐκαταστάλαξε στὰ βλέμματά μας ποὺ τῇ σύμπτωση πόνου ἔκριναν ἀμοιβαία συμπάθεια. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἔχουν σαφῶς τεθεῖ ἀπὸ τὸν Πλάστη· μπορεῖ γιὰ τὰ καθέκαστα νὰ ἐπαρκεῖ ὁ κοινὸς μόχθος, μόνοι ὅμως ἀντιμετωπίζουμε τὸ πᾶν, δηλαδή τὸ δίχως πρόσωπο σύμπαν.

Ἐσὺ νοιάζεσαι γιὰ τὴ σκέψη μου! Ἡ ἀδυναμία σου — ὁ ἔρωτας ἡσύχασε ἀπὸ καιρό — ἔρχεται πρὸς συνάντηση τῆς ματαιοδοξίας μου· βλέπω· καὶ τῶν δυό μας δὲ δούλευσαν ἄρκετὰ τὰ πνεύματα, δὲ σήκωσαν ἀπὸ πάνω τους τὴν αἰσθηματικὴ σύγχυση, ὥστε νὰ πηγαίνει ὁ καθένας μας ἴσια στὴ μοῖρα ποὺ ὁ νοῦς τοῦ ἀναθέτει· καὶ τώρα, ποὺ ὁ χρόνος βιάζει τὴν ἀπόφαση, ἢ περισυλλογὴ μας, ἀκόμα ὅπως ἄλλοτε, περισσεύει.

Ἔτσι, ἐσὺ ἀποθυμᾷς τὸ θάνατο, ἀλλὰ, προσηλωμένη στὴ μορφὴ μου, θυμᾷσαι τὸν κόσμο ποὺ ἀψήφησες — καὶ δὲ τὸ ξέρεις!

III

Εἶσαι ἐλεύθερη. Δὲ σ' ἔχω στὴν κατοχή μου. Ὅταν μοῦ ὠμολόγησες πὼς πιότερο ἀπ' ὅλα λατρεύεις τὴν ἐλευθερία σου, ἔνιωσα πὼς ἄθελά μου εἶχα γυρέψει νὰ σοῦ τὴν ἀφαιρέσω· ἀλλὰ ὕπουλα, ποὺ σ' ἔβλεπα νὰ μὴν προσέχεις, βυθισμένη σὲ μιὰν ὑπέρμετρη χαρὰ ἢ σὲ μιὰ ἀπέραντη θέα, νὰ βγαίνεις ἀπὸ τὸ ἴδιο σου πνεῦμα ν' ἀφοσιώνεσαι σὲ μιὰ ζωὴ σταματημένη· ἔδιωχνες ἀπὸ τὸ εἶναι σου τὴν ἀληθινὴ εὐφυΐα του, ἀπαρτοῦσες ἐκείνη τὴ δύναμη ποὺ διαρκῶς σὲ ἀνανεώνει σὲ δείχνει ἔτοιμη καὶ παροῦσα. Σὲ ὥθησα πρὸς τὴν περιπέτεια πρὸς τὸ ὄραμα, καὶ ἴσως μέσα μου ἔτρεμε μιὰ ἐλπίδα· νὰ παραμείνεις ἐκεῖ, νὰ μὴ σοῦ εἶναι βολετὸ νὰ ἐπιστρέψεις, μάταια νὰ συσπείρεσαι ὅταν σὲ κεντρίσει ἡ νοσταλγία· καὶ ἡ ἀνάμνηση ἀκόμα νὰ σοῦ φευγε.

Ἄλλὰ ἐσὺ δὲ δίδεσαι. Βασανίζεσαι νὰ δοθεῖς, ἀλλὰ δὲ σ' ἀφίνει κάποιος ἄνεμος, κάποια φούρια

πού σηκώνεται ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου, ὅταν πάει νὰ μεστώσει ἓνας δικός σου πόθος γιὰ ἡδονὴ γιὰ μέθη πού λιγώνει τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα. Δὲ χαίρεσαι μιὰ τελειωμένη ἀνθρώπινη χαρά, δὲν πάσχεις ἓνα τίμιο συμμετρικὸ πάθος· δὲν παίρνεις ἀπὸ τὰ χάδια πού ἔχουν οἱ μέρες οἱ κλειστές, οἱ μέρες πού μοιάζουν δωμάτια γιὰ γάμο καὶ γιορτὴ. Ἀκολουθεῖς μιὰ γραμμὴ πού συστρέφεται γύρω ἀπ' τὸν ἑαυτό σου· καὶ λάμπεις σπέρνεις φῶς, ἀλλὰ ἡ φωνή σου εἶναι χλωμή· θέλεις τὴ βοήθεια τοῦ πλησίον, γιατί δὲν ξέρεις ἀπὸ ἔργα δὲ γνωρίζεις ἀπὸ θεωρία πού νὰ ὑπερβαίνει τὸ χρόνο καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

IV

(‘Ο λυρισμός δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ πλέρια αἰ-
σιοδοξία μας).

’Απὸ τῇ φύσῃ σου φεύγεις, τώρα πού νιώθεις
πὼς ὑπάρχεις. Τώρα καταλαβαίνεις τὸ φοβερὸ ἐμπό-
διο τοῦ χρόνου, τὴν ἀναπότρεπτη μικροπρέπεια τοῦ
θανάτου· καὶ ποθεῖς τὴν προσήλωση σὲ τούτῃ τὴν
ἀλήθεια, σ’ αὐτὸ τὸν ἑαυτό σου πού βγῆκε ξαφνικὰ
ἀπὸ τὸ χάος, καὶ γέμισε μὲ τὴν πεποίθησή του σὰν
ὀγκῶδες φῶς τὸ κενό, προίκησε μ’ ἓνα μοναδικὸ
παλμὸ μιὰ καρδιά πού πήγαινε νὰ ξεψυχήσει.

Σὰ μιὰ σιγὴ ὑπῆρξες στὸ παρελθόν· τώρα μετου-
σιώθηκες, καὶ παρδαλὴ εἰκόνα τοῦ βίου σου βλέπεις
τὶς χτεσινὲς ἀγάπες. Γιατὶ ὁ ἑαυτός σου δὲν πλα-
γιάζει ἐκεῖ· τρέχει μπροστὰ, καὶ αὐθόρμητα σηκώ-
νεσαι νὰ τὸν προφτάσεις, γιὰ νὰ εἶσαι ἐσύ, νὰ εἶσαι .
σὺ πρὶν σκορπιστεῖ ἡ πίστη, κάθε πίστη, ἀπὸ τὸ
σύμπαν.

Τώρα δὲν ἔχεις πιά καμώματα· δὲν κρύβεσαι, δὲν
ὀπισθοχωρεῖς· γιατί στὸν ἀνοιχτὸν ἀγῶνα ἡ τύχη
σου, ὁ ἀγῶνας ἡ τύχη σου εὐγενικὴ συμπεριφορὰ
θ' ἀναδείξουν. Κ' ἡ μοναξιά σου, ἂν χαθεῖ ἡ εἰδή σου,
σὰν ἄγαλμα θὰ παραμείνει.

V

Χωρίς άγνότητα δέ φτιάχνουμε τίποτα τὸ ἀλη-
θινό. Κ' ἐσύ, ἡ ἄσπιλη, ἀποσύρεσαι! Μοῦ ἀφαιρεῖς
τὴν ἐλπίδα νὰ πάρω τὴν ψυχὴ σου μὲ τὶς χοῦφτες,
νὰ πιῶ ἀπ' τὸ νερό της! Δὲ θ' ἀνθέξω πιά· θὰ σὲ
μαστιγώσω, ἴσαμε νὰ κλάψεις πικρὰ δάκρυα νὰ χυ-
θεῖς ἔξω ἀπ' τὸν ἑαυτό σου νὰ σκορπίσεις στὸν ἄνε-
μο τὴν περηφάνεια!

VI

— Σήμερα δὲν ἀγαπάω πιά. — Τὸ εἶπες μὲ παράξενη σκληρότητα, προσπαθώντας νὰ μὴ μὲ κυττάξεις, τόσο φοβόσουν νὰ διαβάσεις στὰ μάτια μου μιὰ ἐκπληξη ποὺ θὰ ἦταν καὶ ἡ δική σου! Ἀλλά, ἂν δὲν εἶδα τὸ βλέμμα σου, μολαταῦτα σὲ πίστεψα· εἶχε τέτοιο χρῶμα ἢ μιλιὰ σου, τέτοιο βάρος ἢ σιωπὴ ποὺ ἀκολουθήσε τὰ λόγια, ὥστε ἐγὼ δὲ μπόρεσα νὰ κρατηθῶ· ἔστρεψα ὅλη μου τὴν προσοχὴ στὴ μορφὴ σου θέλοντας ν' ἀγκαλιάσω τὴν ὑπόστασή σου, νὰ δῶ ἂν ὀλάκερη ἔφεγγε στὸ σημεῖο ποὺ ἔδειχναν τὰ λόγια. Τότε κατάλαβα τὴν εἰλικρίνεια σου καὶ τὸν τρόπο της· ἐνίωσα τὴν πραγματικότητα ποὺ ἔθιγε ἢ διάθεσή σου.

— Σήμερα δὲν ἀγαπάω πιά. — Ἦθελες νὰ πεῖς πὼς ἀγαπᾷς τὸν ἑαυτό σου τὸν προορισμό σου· ἀλλὰ ἓναν ἑαυτό σου ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ ἑαυτός σου (κι ὅχι ἡ αὐταπάτη τῆς ἐνότητος ἐνῶ εἴμεθα δύο, ποὺ δημιουργεῖ ὁ ἔρωτας), ἓναν προορισμό γύρω

ἀπὸ ἓνα πρόσωπο, τὸ δικό σου. Καὶ γιατί μ' ἐκτιμοῦ-
 σες, γιατί μὲ τοποθετοῦσες πάνω ἀπ' τὸν ἑαυτό σου
 τὶς στιγμὲς ποὺ ἔπαυες νὰ σκέπτεσαι κ' ἐπέστρεφες
 στὸ παλαιό σου ἦθος, γι' αὐτὸ ἐπέμενες στὴ γνώμη
 σου χωρὶς σχεδὸν καμμιά μελαγχολία γυναικεία·
 — Ἐσὺ δὲ μ' ἀγαπᾷς. — Σὰ νὰ ζητοῦσες νὰ φέρεις
 τὰ πράματα στὴ θέση τους, νὰ διευθύνεις κ' ἐμένα
 κ' ἐσένα ἐκεῖ ὅπου ἄλλωστε αὔριο θὰ μᾶς ὀδηγοῦσε
 μόνος τοῦ ὁ οἷστρος μας, μακρὰ ἀπὸ ἀγάπη κ' ἔρω-
 τα, στὸ ἔργο.

VII

Θὰ μάθουμε μαζὺ νὰ σωπαίνουμε· ὁ ἓνας θὰ διδάξει στὸν ἄλλο τὴ διάκριση τοῦ ἀνθρώπου ἀγνάντια στὴ μυστικὴ πνευματικὴ τροφή του, ἐκεῖνο τὸ δυσκατάληπτο σεβασμὸ πρὸς τὰ μελλούμενα, ποὺ κ' οἱ δυὸ ἀγνοοῦμε. Ὁ καθένας μας ἀπὸ κάποιο καιρὸ στοχάζεται τὴν περιωπὴ τοῦ ἄλλου, κι ὅταν ἀκόμα ὁ νοῦς του πέφτει κάθετα στὸν ἑαυτό του· λογαριάζει τὸν ἄλλο γιατί ὁ ἄλλος, ὁ ἀναντικατάστατος ἄλλος, πλημμυρίζει τὴ σκιὰ ὅπου τὸ εἶναι μας περνάει θερμαίνει μὲ τὴν παρουσία του μιὰ ἀτμόσφαιρα πού, ἀλλοιῶς, δὲ θὰ ἄχνιζε τέτοιαν εὐθυμία τέτοια μετρημένη ἀναπαμένη χαρά. Κ' ἐσὺ ὀφείλεις νὰ τὸ ξέρεις· μόνοι μας σκάβουμε τὴ χαρά, ἀλλὰ ἀπροκάλυπτη καὶ ἱλιγγιώδη σὰν ἄβυσσο!

VIII

Θαρρῶ πῶς ὅλα εἶναι ψέματα καὶ πλαστή ἡ ἔνδεια ποῦ νιώθω ἀπὸ σένα· δὲ σ' ἀγαπάω τυφλά, δὲ θυσιάζομαι γιὰ σένα· ἡ σιωπὴ μας δὲν ἐνοχλεῖ μονάχα ἐσένα. Ἡ ζωὴ, ὅπως γιὰ κάθε ἄνθρωπο, καὶ γιὰ μᾶς δὲν εἶναι ποιητική. Θέλω νὰ πῶ, πῶς κ' ἐμεῖς δὲ μπορούμε αἰωνίως νὰ φτιάχνουμε αὐτεξούσια τὴ ζωὴ μας, κάποτε ἀφαιρούμεθα, κυτιάζουμε γεμᾶτοι ἔγνοια ἓνα μικρὸ ἐαυτό μας, σὰ νὰ εἴμεθα ἄρρωστοι. Τότε γινόμεθα κατώτεροι, πρόστυχοι σχεδόν... Καὶ τὸ νὰ λέμε, ἐμεῖς, πῶς ὅλα εἶναι ψέματα, δὲν εἶναι τάχα πρόστυχο αὐτό;

IX

ὦ, αὐτὴ ἡ κουβέντα ἀνάμεσά μας, σὲ τέτοια οἰκειότητα ψυχῆς ποὺ ὁ καθένας νομίζει πῶς μιλά μὲ τὸν ἑαυτό του, δὲν ἀποτελεῖ ἀσέβεια πρὸς τὰ σώματά μας, ποὺ ὑποχρεώνονται νὰ ἀπουσιάζουν; Μὲ ἀκοῦς, κι ἀπὸ τὸ σῶμα σου μονάχα τὰ μαλλιά ζοῦν· τὰ μάτια σου ἀσπάζονται τίς ἰδέες, γίνονται ἥσυχα, κοίτη ποὺ δὲν μολύνεται ἀπὸ σπέρμα· ἀλλὰ τὰ μαλλιά σου θυμοῦνται τὰ παρήγορα χάδια, φέρνουν ἀκόμα ροὴ αἰσθήσεων ἀνέμους ἀνατριχιάσματα. Καὶ ξέρω ὅτι μπορῶ νὰ τὰ φιλήσω κι ἂν τὰ φιλήσω, ξαναρχινάω ὀλάκερη τὴ ζωὴ μου ἀποκτάω ξανά τὴν ἀθωότητα τῆς περιπέτειας.

Τόσο εἶσαι ἀγνή ποὺ μοιάζεις διαφανής. Ὅταν ὁ πόθος ἀνεβαίνει στὰ χεῖλη μου, τὰ μάτια σου στίλβουν σὲ μιὰ παρατεταμένη ἀναμάρτητη ὑπεροψία σὲ μιὰν αἴγλη καμωμένη μὲ δάκρυα καὶ χαρὲς παιδιῶν· τὸ ἔνστιχτό σου δὲν κρύβεται πιά, ἀνθίζει στὸ μειδίσμα τοῦ προσώπου, πνίγει τὰ γέλοια καὶ χαιρετάει τὸ ἄπειρο...

X

«Ὁ ἐπίσημος ξένος» σ' ἐπισκέπτομαι πάντοτε
 μὲ τὴν πρόθεση νὰ σοῦ ἀποσπάσω μιὰ μετάνοια,
 καὶ πάντοτε μοῦ ἐπαρκεῖ ἡ γλυκεῖα ἀντίληψη ἑνὸς }
 κόσμου ποὺ ὑπόκρουσέ του ἔρχεται ἡ φωνή σου· ἑνὸς }
 κόσμου ὅπου ὅλη μας ἡ λαχτάρα γιὰ συντροφιά γιὰ
 συμβίωση, μπαίνει καὶ διαλέγει τὸν τόπο τῆς διαμο-
 νῆς. Γνωρίζω μιὰ χώρα ὅπου ὁ λεπτώτερος πόθος
 μου ἔχει σαφήνεια· ἐσένα σὲ φυλάω κοντά μου, κ' ἡ
 ἐπιμονή σου νὰ μὲ ἀπαρνηθεῖς κ' ἡ δίψα σου νὰ πά-
 ρεις ἀπὸ μένα κάποια οὐσία, ἔγιναν ἕνα· μιὰ νωχέ-
λεια κι ἀπὸ τοὺς ὀρίζοντες πιὸ ἀλαργινή, γιατί τὰ
σώματα στὸ πλησίασμα δὲν κοπιάζουν, καὶ τὰ ἐρω-
 τικὰ βάσανα ἀδρανοῦν, τώρα ποὺ ἐπικεῖται ἡ μέρα }
 ν' ἀντλήσει ἀπὸ τὰ μάτια μας τὸ χρῶμα κι ἀπὸ τὰ }
 λόγια μας τὰ λαμπρά της ὄρια.

Ἀθήνα, Δεκέμβρης 1935 — Φλεβάρης 1936.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000074184

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

